

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Urška Osterc

**Analiza lokalnih volitev z vidika odsotnosti
protikandidatov za izvolitev županov**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Urška Osterc

Mentor: izr. prof. dr. Miro Haček

**Analiza lokalnih volitev z vidika odsotnosti
protikandidatov za izvolitev županov**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

Analiza lokalnih volitev z vidika odsotnosti protikandidatov za izvolitev županov

Lokalna skupnost poskuša čimbolje zadovoljiti skupne potrebe prebivalcev oziroma občanov. Ena izmed ključnih nalog lokalne samouprave je, da kar najbolj zagotavlja vključenost prebivalcev v politično odločanje. Lokalne volitve naj bi volivcem ponudile možnost izbirati med različni političnimi pogledi in kandidati. Na najnovejših lokalnih volitvah so lahko občani triindvajsetih občin glasovali samo za enega kandidata za župana. V zakonu o lokalnih volitvah je zapisano, da je za župana izvoljen kandidat, ki je dobil večino veljavnih glasov. V tem primeru se lahko kandidat sam izvoli za župana. Ali so take volitve zanimive za volivce? To sem poskušala ugotoviti na podlagi volilne udeležbe, saj sem predvidevala, da bo v občinah, kjer je za župana kandidiral po le en kandidat, manjša volilna udeležba. Moja predvidevanja so se izkazala za napačna, saj je bila volilna udeležba v nekaterih občinah precej večja od povprečne udeležbe na ravni Slovenije. Pokazalo se je še, da je večina občin, kjer je nastopil po en kandidat za župana, manjših, saj imajo manj kot tri tisoč prebivalcev oziroma velja večinski volilni sistem.

Ključne besede: lokalne volitve, odsotnost protikandidatov za župana, volilna udeležba, občine.

Analysis of local elections in the light of the absence of candidates for the election of mayors

A local community tries to satisfy most common need of citizens. One of the key tasks of local government is to ensure the involvement of citizens in political decision making. Local elections offer voters a choice between different political views and candidates. However, given the recent local election, citizens in twenty-three municipalities had opportunity to vote for one candidate only. In Local elections Act is written, that the elected mayor is candidate who won the absolute majority of votes. Candidates own vote is enough for winning elections. Are such elections interesting to voters? I tried to found out that with analyzing voter turnout. I predicted that in municipalities, where candidate only one candidate, was lower voter turnout. My prediction was false, as was turnout in some municipalities above average level of participation in Slovenia. It appeared also that majority of municipalities, where candidate only one candidate for mayor, are smaller ones. They have less than 3.000 inhabitants and majority voting system.

Key words: local election, absence of candidates for major, voter turnout, municipalities.

KAZALO

1 UVOD	6
1.1 RAZISKOVALNI PROBLEM.....	7
1.2 NAMEN IN CILJ DIPLOMSKE NALOGE	8
1.3 HIPOTEZA IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	8
1.4 METODE IN TEHNIKE	9
1.5 ZGRADBA DIPLOMSKE NALOGE	10
2 TEORETIČNI OKVIR	11
2.1 LOKALNA SKUPNOST	11
2.2 LOKALNA SAMOUPRAVA	11
2.3 OBČINE	12
2.4 LOKALNA DEMOKRACIJA	12
2.5 VOLITVE IN DEMOKRACIJA	14
2.6 LOKALNE VOLITVE.....	15
2.6.1 <i>Volitve županov</i>	17
2.7 DEMOKRACIJA IN UDEJSTVOVANJE.....	17
2.7.1 <i>Udeležba državljanov v lokalnem javnem življenju</i>	19
2.7.2 <i>Pomen glasovanja na volitvah</i>	20
2.7.3 <i>Problem volilne neudeležbe na lokalnih volitvah</i>	20
2.8 PONUDBA KANDIDATOV	21
3 EMPIRIČNI DEL	23
3.1 OBČINE, V KATERIH JE NASTOPILO PO LE EN KANDIDAT ZA ŽUPANA	23
3.2. VOLILNA UDELEŽBA.....	26
3.3 VELIKOST OBČINE	29
4 SKLEP	32
5 LITERATURA	36
PRILOGE	42
<i>PRILOGA A: Odgovori Silva Slačka, župana Občine Sveta Ana</i>	42

<i>PRILOGA B: Odgovori Jurija Borka, župana Občine Središče ob Dravi</i>	<i>43</i>
<i>PRILOGA C: Odgovori Ivana Markoja, župana Občine Odranci</i>	<i>44</i>
<i>PRILOGA Č: Tabela 6.1: Volilna udeležba v proučevanih občinah.....</i>	<i>44</i>
<i>PRILOGA D: Tabela 6.2: Število prebivalcev v proučevanih občinah</i>	<i>47</i>

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Občine, v kateri je kandidiral en kandidat za župana.....	24
Tabela 3.2: Volilna udeležba v občinah, kjer je nastopil en kandidat.....	27
Tabela 3.3: Število občin, kjer je nastopil en kandidat za župana, glede na velikost občine.....	30
Tabela 3.4: Število občin, kjer je nastopil en kandidat za župana, glede na volilni sistem.....	31

KAZALO GRAFOV

Graf 3.1: Gibanje volilne udeležbe v občini Benedikt, Bloke in Kuzma.....	28
---	----

1 UVOD

Lokalna demokracija je najbolj dostopna in odprta za različne oblike političnega udejstvovanja. Vključuje in zajema decentralizacijo moči, prilagajanje lokalnim potrebam in možnost uporabe lokalnih znanj. Demokratični procesi so tako v lokalnem okolju bolj odprti, pomembno pa je, da občani prepoznajo svojo priložnost in pravico sodelovati v lokalnem javnem življenju (Stoker 1996, 198).

Lokalne volitve so poglavitna prvina lokalne demokracije, saj prebivalcem lokalne skupnosti omogočajo, da vplivajo na potek in delovanje lokalne samouprave. So osnovni instrument vplivanja občanov oziroma prebivalcev lokalne skupnosti na predstavniško telo in druge demokratično izvoljene organe lokalne samouprave. Z lokalnimi volitvami tako občani neposredno vplivajo na sestavo predstavniškega telesa, posledično tudi na odločitve, ki jih ta sprejma. Po drugi strani pa so pomemben pokazatelj ohranjenega ali spremenjenega razmerja političnih sil (Haček 1999, 218-229).

V slovenski ureditvi lokalne samouprave se neposredno volitva dva občinska organa – občinski svet in župan. »Volitve predstavniškega telesa oziroma drugih organov lokalnih skupnosti imajo v okviru lokalne samouprave podobno vlogo in pomen kot volitve na državni ravni. Za lokalne volitve veljajo povsem enaka načela kot za volitve na državni ravni, zahtevajo pa tudi podobno organizacijo in enaka pravna jamstva za uresničevanje volilne pravice vsakega posameznega prebivalca lokalne skupnosti« (Haček 1999, 219).

Vsaka štiri leta imajo občani možnost izraziti svojo voljo na lokalnih volitvah. Odločajo se o tem, komu podeliti mandat za odločanje v njihovi lokalni skupnosti. Udeležba na lokalnih volitvah je lahko velik pokazatelj, koliko se ljudje zanimajo za lokalno politiko in kakšno je njihovo politično prepričanje in mnenje o delovanju lokalnih politikov. Zanimanje občanov za lokalno politiko je najlažje izmeriti z volilno udeležbo na volitvah, vendar je treba izpostaviti, da je to le eden izmed načinov merjenja politične aktivnosti in ne edini način političnega udejstvovanja.

Na najnovejših lokalnih volitvah je v 23 občinah za župana kandidiral po le en kandidat, kar pomeni, da je za izvolitev potreboval en glas in da se lahko praktično izvoli sam, saj ima pravico, da voli v občini, v kateri kandidira. V diplomski nalogi me je torej zanimalo, ali je bila v občinah, kjer ni bilo protikandidata za župana, volilna udeležba pomembno manjša v primerjavi s povprečno volilno udeležbo na celotni slovenski ravni in ali lahko to povežemo z velikostjo občin, kjer je nastopil le en kandidat. Poskušala sem še ugotoviti, zakaj v izbranih občinah ni bilo protikandidatov za župana.

1.1 Raziskovalni problem

Volitve imajo v političnem sistemu eno najpomembnejših funkcij, saj omogočajo državljanom neposredni vpliv na oblikovanje in izvrševanje oblasti, pomembna je tudi integrativna funkcija volitev, saj volitve neposredno uvajajo posameznika v politični sistem in v izvrševanje oblasti. Volivec glasuje za tiste politične stranke in kandidate, ki se zavzemajo za njegove poglede (Grad 2004, 23).

V sodobnih državah so se volitve uveljavile kot edini sprejemljivi način oblikovanja nekega predstavniškega organa, vendar to še ne pomeni, da imajo vedno demokratično vsebino. Volitve se namreč lahko uporabi v povsem tehničnem pogledu, in sicer tako, da volivcem ni omogočena izbira med različnimi kandidati oziroma med različnimi pogledi (Grad 2004, 24-25). Tako se lahko vprašamo, ali imajo demokratično vsebino volitve, v katerih nastopa le en kandidat za župana. Vendar ob tem hkrati potekajo volitve v občinski svet, pri čemer imajo državljani možnost izbirati med različnimi kandidati, ki zastopajo različne politične stranke in poglede, ti pa odločajo o pomembnih vprašanjih v lokalni skupnosti.

Volilna neudeležba v Sloveniji in po svetu postaja čedalje bolj aktualna in se nanaša na voljno odločitev, državljanov, da se ne udeležijo volitev. Tako se strokovnjaki ukvarjajo z vprašanjem, kaj povzroča volilno neudeležbo in kaj manjša volilna udeležba posledično pomeni za demokracijo (Brezovšek 2004, 37). Ali lahko volilno neudeležbo povezujemo z odsotnostjo protikandidatov za volitve županov?

Na lokalnih volitvah leta 2010 so volivci v 23 občinah izbirali po le enega kandidata za župana, saj več kandidatov ni bilo prijavljenih oziroma so bile njihove kandidature neveljavne. Za izvolitev za župana kandidat potrebuje le en glas, kar pomeni, da se lahko izvoli sam, če ima prijavljeno stalno prebivališče v občini, v kateri kandidira (24ur 2010). V zakonu o lokalnih volitvah je namreč zapisano, da je za župana izvoljen kandidat, ki je dobil večino veljavnih glasov (Zakon o lokalnih volitvah, 107. člen).

1.2 Namen in cilj diplomske naloge

Glavni namen diplomske naloge je prikazati značilnosti občin, kjer je opazna odsotnost protikandidatov za župana iz različnih zornih kotov. Tako bom poskušala ugotoviti, ali ima odsotnost protikandidatov za župana vpliv na volilno udeležbo, ali je to povezano z velikostjo občin in zakaj ni nasprotnikov za volitve župana. Cilj diplomske naloge je tako vsaj delno zavrniti ali sprejeti postavljene hipoteze ter odgovoriti na zastavljena raziskovalna vprašanja. Glede na to, da so bile izvedene že pete lokalne volitve v samostojni Sloveniji, predvidevam, da bo mogoče zaznati nekatere trende tako v volilni udeležbi kot v naraščanju oziroma pojemanju trenda glede odsotnosti županskih protikandidatov. Svojo diplomsko nalogo želim končati z odgovorom na vprašanje o demokratičnosti lokalnih volitev, pri katerih ni protikandidatov za župana.

1.3 Hipoteza in raziskovalna vprašanja

Državljeni po navadi sodelujejo pri političnem dogajanju, če se jim zdi zadeva zanimiva in če se jim splača sodelovati. Državljeni predvsem sledijo praktičnim razlogom, vendar jih večina ostaja pasivna oziroma nezainteresirana (Vlaj 2003, 117). Na podlagi tega sem oblikovala hipotezo, saj predpostavljam, da so lokalne volitve, v okviru katerih imajo volivci možnost glasovati le za enega kandidata za župana, manj zanimive in posledično to vodi do manjše volilne udeležbe v občinah, kjer ni protikandidatov za župana.

Hipoteza: V občinah, kjer je nastopil po le en kandidat za župana, je bila volilna udeležba manjša v primerjavi z volilno udeležbo v občinah, kjer je nastopilo več kandidatov za župana.

Pomožna hipoteza: V manjših občinah je večja verjetnost, da se pojavi odsotnost protikandidatov za izvolitev županov.

Skušala bom odgovoriti na vprašanje, ali je odsotnost protikandidatov za župana značilna le za manjše občine, saj je v teh manj volivcev s pasivno volilno pravico in posledično je tudi manjša izbira kandidatov.

V diplomski nalogi sem poskušala še poiskati vzroke tega pojava, zakaj torej ni večja izbira kandidatov za župana. V letu 2010 so bile izvedene že pete lokalne volitve v Sloveniji, zato me je zanimalo, ali lahko že govorimo o trendu naraščanja, padanja ali stagniranja odsotnosti protikandidatov za župana na lokalnih volitvah.

Spremenljivke oziroma kriteriji, s katerimi sem si pomagala pri dokazovanju hipoteze in pri odgovarjanju na zastavljena vprašanja, so:

- volilna udeležba v občinah z le po enim kandidatom za župana,
- volilna udeležba na ravni vseh občin,
- število prebivalcev v občinah z le po enim kandidatom za župana,
- volilni sistem, ki je vpeljan v občinah z le po enim kandidatom za župana.

1.4 Metode in tehnike

Za preverjanje hipoteze in odgovarjanje na raziskovalna vprašanja sem potrebovala podatke, na podlagi katerih sem lahko izpeljala sklep. Podatke sem zbrala na različne načine. V prvem delu diplomske naloge sem z analizo vsebin temeljnih virov (zakoni s področja lokalne samouprave in lokalnih volitev), analizo vsebin sekundarnih virov (samostojne publikacije, članki v zbornikih in revijah) in analize relevantnih spletnih vsebin opredelila ključne pojme in teoretična izhodišča. Pri empiričnem delu pa sem si

pomagala s statistično analizo podatkov (volilne udeležbe in števila prebivalcev) in s primerjalno metodo (primerjava lokalnih volitev v letih 1998, 2002, 2006 in 2010). Za podrobnejše razumevanje in raziskovanje vzrokov obravnavane tematike pa sem poskušala del podatkov pridobiti z intervjuji z relevantnimi sogovorci (župani izbranih občin).

1.5 Zgradba diplomske naloge

Diplomska naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela. V uvodu sem najprej opredelila raziskovalni problem, cilje in namen ter metodološki načrt naloge. Sledi osredni del, v katerem sem najprej predstavila teoretične nastavke, temu pa sledi analiza statističnih podatkov dosedanjih lokalnih volitev. V zadnjem delu diplomske naloge sem na kratko interpretirala izsledke in glede na ugotovljena dejstva potrdila ali ovrгла postavljeno hipotezo.

2 TEORETIČNI OKVIR

2.1 Lokalna skupnost

»Lokalna skupnost je naravna družbena skupnost, ki nastane z oblikovanjem naselja oziroma z naselitvijo ljudi na določenem ozemlju. Obstaja torej ne glede na to ali ji država prizna pravni status ali ne« (Šmidovnik 1995, 17).

Lokalna skupnost se nanaša na teritorialno skupnost ljudi, ki svoje skupne potrebe zadovoljujejo s skupnimi dejavnostmi. Predstavlja zaokroženo teritorialno območje, na katerem so ljudje pri zadovoljevanju skupnih potreb medsebojno povezani. O lokalni skupnosti lahko govorimo, kadar je vzpostavljeno tesnejše sodelovanje med ljudmi, ki živijo na nekem zaokroženem območju (Grafenauer 2000, 15).

Lokalna skupnost pri nas pomeni pravico lokalnih skupnosti (občin in širših lokalnih skupnosti), da urejajo in v svoji pristojnosti opravljajo javne zadeve, ki se nanašajo na delo prebivalcev na njiovem območju (glej Vlaj 2004, 17).

2.2 Lokalna samouprava

»V najširšem smislu predstavlja lokalna samouprava temeljno obliko teritorialne organizacije oblasti in najširši okvir uresničevanja samouprave občanov, ki živijo na določenem področju« (Brezovšek 2009, 8).

Pomen lokalne samouprave se v sodobnem času povezuje z demokratičnostjo neke družbe, saj se lokalna samouprava nanaša na pravico in sposobnost lokalne skupnosti, da v okviru ustave in zakonov ureja zadeve lokalne narave z lastno odgovornostjo in v interesu občanov (Zakon o ratifikaciji Evropske listine lokalne samouprave, 3. člen). »Poudarek je na človeku, zadovoljevanju njegovih sodobnih potreb in kakovosti življenja njega in njegove družine na kraju prebivanja. Lokalne skupnosti pa niso vase zaprte skupnosti, temveč odprte tudi navzven, v širše lokalne skupnosti, državo, Evropo in globalno družbo« (Vlaj 2005, 26).

Demokracija neke države se ne povezuje samo z zagotavljanjem demokratičnega odločanja o javnih zadevah na nacionalni ravni, ampak mora država pomemben del javnih zadev prepustiti samoupravnemu odločanju lokalnih skupnosti (Virant 2004, 162).

V lokalni skupnosti mora potekati upravljanje zadev demokratično. S teoretičnega vidika ločimo dve osnovni participatorni obliki lokalne demokracije. Neposredna lokalna demokracija vključuje zbor občanov, referendum, ljudsko iniciativo in pravico občanov do peticije. Druga vrsta lokalne demokracije je posredna lokalna demokracija, pri kateri gre predvsem za odločanje prek organov, izvoljenih na lokalnih volitvah (Brezovšek in drugi 2008, 166-167).

2.3 Občine

Ustavne in zakonske opredelitve določajo tri značilne sestavine občine, in sicer občina (Haček 2005, 66):

- predstavlja najpomembnejši tip lokalne samouprave,
- je oblikovana v okviru narave, zgodovinsko nastale lokalne skupnosti, kakršne so naselja (posamezna naselja ali več naselij, povezanih s skupnimi interesi)
- in ima položaj samoupravnosti.

Po Vlaju (2004, 18) občina predstavlja naravno življenjsko skupnost ljudi, ki prebivajo na območju enega ali več medsebojno povezanih naselij. Pomembna je ozemljaska povezanost, na podlagi katere se oblikuje mreža medosebnih odnosov ter zavest o pripadnosti občini kot temeljni teritorialni skupnosti.

2.4 Lokalna demokracija

Proučevanju lokalne politike se je v preteklosti namenjala manj pozornosti, saj je ta veljala za pritlehno ali manj vredno politiko, v primerjavi s politiko, ki se odvija na državni ravni. S časom pa se je začela povečevati pozornost za lokalno politično življenje (Brezovšek 2004a, 9-10). Večjo pozornost lokalni politiki lahko pripišemo spremembam,

ki so značilne za sodobne demokracije, kot so večja vloga in pomen dejavnosti na lokalni ravni, institucionalna obnova, močnejša horizontalna povezanost, novi mehanizmi kontrole in odgovornosti in drugo (Stoker v Brezovšek 2004a, 11).

»Lokalna politika kot področje oblikovanja demokracije ima tako vzgojno vrednost (učenje politike in medsebojno delovanje na najbližji ravni) kot tudi veliko zmožnost za ustvarjanje identitete oziroma občutka pripadnosti. Lokalni organi imajo poleg tega za državljane izjemno pomembno nalogo, saj jim zagotavljajo večji del javnih storitev« (Brezovšek 2004a, 10-11).

Da se doseže kar največja udeležba občanov v lokalnem javnem življenju, je treba ustvariti sistem lokalne samouprave, v katerem imajo prebivalci možnost sodelovati. Za to so pomembne tako institucije kot državljani, ki naj imajo možnost vplivati na odločitve (Vlaj 2004, 91). Država se mora truditi, da s sistemom lokalne demokracije pripomore k naraščajočemu sodelovanju in udeležbi različnih skupin v lokalnem življenju. Povečana udeležba naj bi vodila k bolj posvetovalni politiki in upoštevanju različnih interesov pri oblikovanju lokalnih javnih politik (Vlaj 2004).

Koncept lokalne demokracije je utemeljen na treh sklopih vrednot, in sicer na svobodi ali avtonomiji, demokraciji ali sodelovanju in na učinkovitosti (Brezovšek 2004a, 13; Greer in drugi v Lavtar 2007, 18).

Demokracija se nanaša na priložnost sodelovanja lokalnih prebivalcev pri lokalnih zadevah, hkrati pa opredeljuje lokalno oblast kot politično osnovo. Načelo sodelovanja lahko opredelimo kot najstabilnejšo podlago za priznanje institucij na lokalni ravni in pomeni realno možnost vplivanja na odločitve, zmanjšanje razkoraka med vladanimi in vladajočimi, oblikovanje občutka solidarnosti v lokalni skupnosti in drugo (Brezovšek 2004a, 14; Greer in drugi v Lavtar 2007, 18).

Lokalna demokracija je mnogo bližja ljudem v primerjavi z državnimi organizacijami. Lokalne zadeve so tudi bolj razumljive kot odločanje o državnih zadevah. Vsebinsko

odločitev na lokalni ravni je drugačna, saj ne gre za odločanje o splošnih političnih vprašanjih, temveč o zadevah lokalnega pomena, ki se dotikajo vseh prebivalcev skupnosti. Posledično sta vloga in pomen udejstvovanja pri odločanju v lokalni skupnosti mnogo pomembnejša kot na državni ravni (Brezovšek 2004a, 18).

2.5 Volitve in demokracija

Volitve so poglavitni del političnega procesa in so obravnavane nič manj kot demokracija v praksi, saj so sredstvo, s katerim lahko volivci nadzorujejo svojo oblast. Heywood (1997, 212-214) je opredelil naslednje funkcije volitev:

- rekrutacija politikov - v okviru te funkcije politične stranke predlagajo kandidate na volitvah,
- zagotavljanje predstavništva - gre za prenos zahtev od državljanov k oblasti,
- vpliv na politiko - volitve odvrčajo vlado/oblast, da izvršuje nepriljubljene politike, vendar samo takrat, kadar v volilni kampanji prevladuje en problem,
- obveščanje volivcev - volitve oziroma volilna kampanja volivce oskrbujejo z veliko informacijami o strankah, različnih politikah in podobnem,
- ustvarjanje legitimnosti - volitve pomagajo ohraniti legitimnost z zagotavljanjem upravičevanja sistema vladanja,
- krepitev elit - volitve so tudi sredstvo, s katerim politične elite manipulirajo in nadzorujejo množico.

Z vidika demokratične teorije je funkcija volitev zagotovitev ali spodbujanje vrednot, ki vzpostavljajo demokracijo kot zeleno obliko vladavine. Katz (v Krašovec 2007, 117) poudarja pet vrednot, ki imajo neposreden vpliv na demokratične funkcije volitev:

- Ljudska suverenost se navezuje na idejo, da naj bi volja ljudi oblikovala odločanje o politikah. Z volitvami naj bi se razkrivale volja in želje državljanov, kar je v pomoč nosilcem oblasti. S tem, ko izvajajo tiste odločitve, ki so prepoznane za voljo ljudi, si lahko povečajo možnosti za ponovno izvolitev.
- Liberalizem poudarja sposobnost ljudi, da se zoperstavijo oblasti v njenih poskusih zanikanja osnovnih človekovih pravic.

- Osebnostni razvoj posameznikov vključuje skrb za posledice, ki naj bi jih imela demokracija na razvoj posameznikov kot državljanov določene skupnosti.
- Skupnost poudarja interese ljudi in njihovo voljo, da sprejemajo odločitve, ki vključujejo vzajemne interese, in ne tistih, ki poudarjajo interese posameznikov.
- Enakost, naj bi se pokazala z glasovanjem, saj ima vsak državljan enako število glasov kot drugi državljani.

2.6 Lokalne volitve

Volitve lahko označimo kot enega najpomembnejših izrazov volje ljudi in nujni pogoj za demokratično oblikovanje najpomembnejših državnih organov, med katere uvrščamo tudi organe lokalne samouprave. Označujejo se kot nujni pogoj za vzpostavitev in ohranitev načel sodobne pravne države, pri tem pa je pomembno, da ta veljajo na vseh ravneh organiziranosti družbe, tako na državni kot lokalni ravni (Grad 1998, 48-49; Brezovšek 2004b, 37).

Velik pomen in vlogo imajo lokalne volitve v Srednji in Vzhodni Evropi zaradi procesa konsolidacije celotnega političnega sistema (Haček 1999, 219).

Omogočajo neposreden vpliv na sestavo predstavniškega telesa, s tem pa tudi vpliv na odločitve, ki jih to telo sprejema. Volivci z volitvami predstavniškim telesom podelijo pooblastilo za to, da odločajo v njihovem imenu o najpomembnejših vprašanjih v lokalni skupnosti. Velik pomen imajo pri demokratičnem uresničevanju lokalne samouprave, saj so najbolj demokratičen način personalnega vzpostavljanja in obnavljanja organov lokalne samouprave, najbolj demokratičen način zamenjave enih oseb z drugimi, ene politike z drugo (Grad 1998, 49).

Pomembna je tudi integrativna funkcija volitev, saj je državljan s svojim glasovanjem vključen v politični sistem, s tem pa dobi občutek, da sodeluje v političnem odločanju. Na lokalni ravni tako volivec s sodelovanjem na volitvah izraža pripadnost svoji lokalni

skupnosti, zanimanje za njeno problematiko in aktivno sodelovanje v delovanju lokalne samouprave (Grad 1998, 49; Brezovšek 2004b, 37).

Lokalne volitve so starejše od državnih in so v preteklosti na državni ravni oblikovale organe po drugačnih merilih, po položaju, dedno itd. Za lokalne volitve veljajo enaka demokratična načela, kot veljajo za sodobne demokratične sisteme. Pri tem gre za načelo splošne in enake volilne pravice, svobodne volilne pravice, neposredne volitve in tajno glasovanje. Lokalne volitve so prav tako formalizirane kot državne, saj zahtevajo enako organizacijo, postopke, pravno varstvo za uresničevanje volilne pravice (Grad 2006, 11). So pa tudi razlike med lokalnimi in državnimi volitvami. Haček (2004, 25) opozarja na to, da je pojem lokalnih volitev dokaj širok, saj označuje vse vrste volitev v organe lokalne skupnosti. Lokalne volitve se izvajajo v manjših skupnostih, kot je država. Pri lokalnih volitvah je volilno telo razdeljeno na toliko volilnih teles, kolikor je lokalnih skupnosti, medtem ko pri državnih volitvah tvorijo vsi volivci eno volilno telo. V sistemu lokalnih volitev se uporabljata dva volilna sistema, večinski in proporcionalni. Večinski volilni sistem velja v manjših občinah, torej v občinah, katerih občinski svet šteje 12 ali manj članov. S tem sistemom je dopuščena večja uveljavitev posameznikov in daje manjšo vlogo strankam. Tako je v teh občinah pripadnost lastni občini močnejša, močnejši je tudi vpliv posameznega volivca (Haček 2004, 25-26). V občinah z večjim številom članov občinskega sveta pa velja proporcionalni volilni sistem.

Omeniti je treba, da se lokalne volitve odvijajo v skupnostih, v katerih so pomembna vprašanja, ki se nanašajo na življenje teh skupnosti; vprašanja lokalnega pomena pa niso tako zelo odvisna od političnih stališč in pogledov, posledično imajo politične stranke manjšo vlogo.

Na državnih volitvah imajo volilno pravico samo državljani, na lokalnih volitvah pa čedalje pogosteje volijo in kot kandidati nastopajo tudi tujci s stalnim prebivališčem v zadevni občini (Lavtar 2007, 31).

2.6.1 Volitve županov

Temeljna načela glede volitev župana so opredeljena v Zakonu o lokalni samoupravi, vsa druga vprašanja v zvezi z volitvami župana pa so urejena v Zakonu o lokalnih volitvah (Grad 2010, 22). Pravico voliti in biti voljen za župana ima vsak državljan Republike Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil 18 let starosti (Zakon o lokalnih volitvah, 5. člen). Pri volitvah župana je krog volivcev, ki imajo pasivno volilno pravico, ožji od kroga volivcev z aktivno volilno pravico. Tujci torej ne morejo biti izvoljeni za župana, ker nimajo pasivne volilne pravice. Za župana so lahko izvoljeni samo slovenski državljani (Grad 2010, 22).

Organizacija in tehnika volitev za župana sta enaki kot pri volitvah članov v občinske svete. Ključna razlika je v tem, da sta pri volitvah župana lahko potrebna dva kroga volitev. Zakon namreč določa, da je za župana izvoljen tisti kandidat, ki je dobil večino veljavnih glasov (Grad 2010, 23).

2.7 Demokracija in udejstvovanje

Rush (v Della Porta 2003, 64) je politično udejstvovanje opredelil kot »vključenost posameznika v politični sistem na različnih ravneh dejavnosti, segajočih od popolnega nezanimanja do zasedanja politične funkcije«.

Velikokrat je v ospredju vprašanje, kdaj je politično udejstvovanje racionalno. Conway (2000, 3) trdi, da je odločitev posameznika za politično sodelovanje racionalno, če:

- ima posebne preference za politične izide,
- lahko izide razvrsti po svojih preferencah,
- ima določena pravila, po katerih poveže svoje preference z akcijami, da doseže želeni izid,
- izbere tiste alternative, ki lahko pripomorejo k njegovemu preferiranemu izidu.

Politična demokracija je ključna za demokracijo in njeno učinkovito delovanje. Vključuje vsa dejanja državljanov, tako splošno veljavna kot druga, s katerimi želijo vplivati na

oblast in njene politike. Politično udejstvovanje lahko opredelimo kot »participacijo v procesu vladanja in kot priložnost za državljane, da so udeleženi v procesu, s katerim se izbirajo politični voditelji ter uresničujejo vladne politike« (Brezovšek 2004, 16).

Največja dejavnost volivcev na lokalni ravni se kaže v obdobju lokalnih volitev ali referendumov, saj takrat dobijo močan občutek po izpolnjevanju svoje državljanske pravice (Kustec Lipicer 2004, 136). Dandanes klasični mehanizmi formalne demokracije ne zadostujejo več za merilo demokracije, saj so politične stranke glavni akter ne samo na nacionalni, temveč tudi na lokalni ravni. Periodične svobodne volitve in pravico do političnega združevanja je mogoče opredeliti le kot nujna prva pogoja za vzpostavitev kakovostne vezi med prebivalci in oblastmi. Ob tem je čedalje večje nezaupanje do oblasti, večje je pomanjkanje demokratičnosti, gre pa tudi za iskanje dodatne legitimnosti organov politične oblasti (Lavtar 2008, 360).

Problem političnega udejstvovanja se nanaša tudi na neenako zastopanost različnih družbenih kategorij oziroma manjšo vključenost mlajših, žensk, manj izobraženih in tistih z manjšimi prihodki. Ta izključenost je sporna z obeh vidikov, tako z vidika pasivnega udejstvovanja v smislu sodelovanja pri izbiri kandidatov kot z vidika aktivnega udejstvovanja, ki vključuje kandidiranje na volitvah (Hirst v Tomšič 2002, 44).

Pomanjkanje političnega udejstvovanja lahko povežemo z zmanjšanjem demokratične legitimnosti. Problem legitimnosti pa se neposredno povezuje s koristmi, ki jih imajo državljani od političnega udejstvovanja. V okviru tega lahko govorimo o treh vrstah koristi, in sicer o zavezanosti, osebni zadovoljstvu in kognitivnem spoznanju. Zavezanost omogoča državljanom večje zaupanje v demokratični sistem, osebno zadovoljstvo je povezano z javnim zadovoljstvom z demokracijo. Pri kognitivnem spoznanju pa udejstvovanje državljanom omogoča boljše razumevanje mehanizmov demokracije in zavedanje vključenih v demokratične procese (Brezovšek 2009b, 46-47).

Nekateri avtorji trdijo, da se lahko majhna udeležba povezuje z visoko stopnjo demokracije, saj po njihovem mnenju to kaže na zadovoljstvo državljanov, kako se

odvijajo zadeve in si ne želijo sprememb. Državni aparat lahko deluje dobro, kljub politični brezčutnosti. Drugi avtorji pa menijo, da je majhna volilna udeležba pokazatelj pomanjkanja demokracije. Downs (v Brezovšek 2004b, 46) je med drugim ugotovil, da demokracija ne more racionalno delovati, če je vsakdo ravnodušen do tega, kdo zmaga na volitvah, in da je udejstvovanje eno izmed pravil igre v demokraciji. Tretji avtorji, med katerimi je Lipset, pa predlagajo srednjo rešitev, s tem da niti velika niti majhna udeležba na volitvah nista neugodni za demokracijo (Brezovšek 2004b, 46).

2.7.1 Udeležba državljanov v lokalnem javnem življenju

Vse države upajo na to, da bodo njihovi sistemi lokalne demokracije pripomogli k večji udeležbi različnih gospodarskih in socialnih skupin ter da bo to posledično vodilo k bolj posvetovalni politiki, ki bi zajemala mnoge interese. Sodelovanje državljanov pri politiki, tudi lokalni, Vlaj (2003, 116) opredeljuje kot srce demokracije. Državljeni, ki spoštujejo demokratične vrednote in se hkrati zavedajo svojih državljanskih dolžnosti ter se vključujejo v celotno politično dogajanje, so življenjska sila vsakega demokratičnega sistema.

Politično udejstvovanje, še zlasti na lokalni ravni, je močno povezano s stopnjo zaupanja, ki jo posamezniki gojijo tako do lokalne oblasti kot do ljudi v lokalni skupnosti. Med dejavniki, ki pomembneje vplivajo na stopnjo zaupanja, so zlasti možnost navadnega državljana vplivanja na javno življenje, spoštovanje človekovih pravic ter pravičnost in nepristranskost v delovanju institucij, katerih naloga je izvajanje javnih politik (Iglič 2004, 149).

Majhna udeležba v političnem lokalnem sistemu je skrb vzbujajoč znak in dejavnik, ki vpliva na delovanje lokalne demokracije. Čeprav so v politični teoriji različni pogledi, s katerimi naj bi analizirali razmerje med udejstvovanjem in demokracijo, je veliko vzrokov, ki spodbujajo udeležbo. Državljeni po navadi sodelujejo pri političnem dogajanju, če se jim zdi zadeva zanimiva in če se jim splača sodelovati. Državljeni predvsem sledijo praktičnim razlogom, vendar pa jih večina ostaja pasivna oziroma

nezainteresirana. Nekateri menijo, da nezainteresiranost izhaja iz šibkega interesa, drugi pa, da odseva njihovo neustrezno politično moč (Vlaj 2003, 117).

Občinsko politiko zaznamujejo predvsem sosedstvo, poznanstva in prijateljstva, kar lahko po eni strani uvrstimo med prednosti lokalnega okolja. S tem je omogočeno lažje ustvarjanje od spodaj navzgor, hkrati pa se lahko naklonjenost volivcev dalj časa in trdneje ohrani. Po drugi strani pa so tudi negativne strani lokalnega okolja, saj volivci poznajo tako dobre stvari kandidatov kot njihove morebitne napake in pomanjkljivosti (Marc 1998, 4). Slovenijo zaznamuje izrazito močna tradicija nestranskarstva in se volivci, predvsem na lokalni ravni, raje odločajo za podporo kandidatu, ki ga osebno poznajo in ki je strankarsko neopredeljen (Haček 2004, 71-72).

2.7.2 Pomen glasovanja na volitvah

Glasovanje na volitvah je iz različnih razlogov eno temeljnih in univerzalnih oblik političnega udejstvovanja. Volilna udeležba se tako opredeljuje kot temelj za kritičen nadzor nad političnimi voditelji. Vzpostavlja tudi most do politične odgovornosti, saj pomeni potencialno izgubo političnega položaja oblasti na naslednjih volitvah. Glasovanje je tako temeljno sredstvo angažiranja državljanov v politiko, zato se posledično volilna udeležba uporablja kot temeljni kazalnik državljanskega udejstvovanja (Brezovšek 2004b, 36-37).

2.7.3 Problem volilne neudeležbe na lokalnih volitvah

Majhna volilna udeležba se lahko povezuje s slabenjem demokratične podlage lokalne samouprave, saj so tako pogosto izvoljeni predstavniki, ki jih je podprla izrazita manjšina celotnega volilnega telesa (Railling in Trasher v Haček 2005, 29). Verba in drugi (v Haček 2007, 36) so ugotovili, da je volilna neudeležba posledica treh razlogov: ljudje nimajo časa za sodelovanje, so razočarani nad politiko ali pa zaradi izolacije od družbenih mrež, ki so vpletene v politiko.

Volilno neudeležbo lahko štejemo kot kazalnik družbene anomalije, med glavna razloga za ta pojav uvrščamo neodločnost in apolitičnost. Na neodločnost vplivata preslaba obveščenost in vpliv tako imenovanega navzkrižnega pritiska, ki se nanaša na razcepljeno in večstransko lojalnost. Apolitičnost državljanov pa se nanaša na izraz nezainteresiranosti za javno in politično življenje ter se povezuje z begom od politike, z zavestnim izoliranjem zaradi občutka nemoči. Na udeležbo vplivajo tudi različni politični razlogi, kot sta neustrezna izbira kandidatov ali politične alternative, nejasen ideološki koncept itd. (Brezovšek 2004b, 47).

2.8 Ponudba kandidatov

Kadar nas zanima, kdo so upravičeni kandidati za volitve, se moramo vprašati, katere pogoje mora kandidat izpolnjevati. Ti so po navadi urejeni v zakonodaji v okviru pasivne volilne pravice. Večina državljanov posameznih držav ima zakonsko zagotovljeno možnost kandidirati, saj praviloma veljajo omejitve samo glede starosti, stalnega prebivališča in nezdružljivosti javnih funkcij. V nekaterih primerih pa sta omejitvi pasivne volilne udeležbe še duševna bolezen in obsodba za storjena kazniva dejanja. Kljub velikemu številu upravičenih kandidatov se jih za kandidaturo odloči zelo malo (Norris v Krašovec 2007, 117). Pravico voliti in biti voljen za župana ima vsak državljan Republike Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil 18 let starosti (Zakon o lokalnih volitvah, 5. člen).

Številne raziskave so se ukvarjale z vprašanjem, zakaj se posameznik odloči kandidirati oziroma ne kandidirati. Večinoma pa razkrivajo dva dejavnika pri takem odločanju (Norris in Lovenduski v Krašovec 2007, 117):

- vire, ki jih ima posameznik na razpolago,
- motivacijo za politično delovanje.

Med viri, ki vplivajo na odločitev potencialnega kandidata, se najpogosteje omenjajo čas, finančna sredstva in izkušnje. Pri motivaciji pa so uvrščene predvsem ambicije, želja izpolnjevanja interesov družbene, socialne in politične skupine, ki ji posameznik pripada,

ter delovanje za skupno dobro (Norris in Lovenduski v Krašovec 2007, 117). Tako viri kot motivacija naj bi bili odvisni od mnogih dejavnikov, kot so na primer izobrazba, delo, ki ga posameznik opravlja, politična ideologija posameznika, njegove vrednote (Krašovec 2007, 117).

V Sloveniji zanimanje za županski položaj iz volitev v volitve pada. Na prvih lokalnih volitvah 1994 je za župansko mesto kandidiralo v povprečju 4,3 kandidata, na predzadnjih volitvah leta 2006 so kandidirali po štirje kandidati. Na najnovejših lokalnih volitvah pa se je za županska mesta v 208 občinah skupaj potegovalo 774 kandidatov, kar je v povprečju 3,7 kandidata za župansko mesto (Jančič 2010).

3 EMPIRIČNI DEL

Empirični del diplomske naloge je sestavljen iz treh delov. V prvem delu me je zanimalo predvsem, katere so tiste občine, v katerih je nastopil po en kandidat, in koliko je teh občin v proučevanih lokalnih volitvah. Nato sem analizirala volilno udeležbo v izbranih občinah in jo primerjala s povprečno volilno udeležbo na celotni slovenski ravni. Predvidevam namreč, da bo v občinah, kjer je nastopil po en kandidat, manjša volilna udeležba, saj imajo občani možnost glasovati le za enega kandidata, zaradi česar so volitve manj zanimive. V zadnjem delu pa me je zanimalo, ali lahko povežemo velikost občin s tem pojavom. Skozi celoten empirični del pa sem poskušala vključiti mnenja županov, ki sem jih pridobila z intervjuji.

Kratke vprašalnike, v katerih me je predvsem zanimalo, zakaj izvoljeni župani menijo, da niso imeli protikandidata in ali so imeli volilno kampanjo ter v kakšnem obsegu, sem poslala več županom, ki na najnovejših volitvah niso imeli nasprotnika. Odzvali so se župani občin Sveta Ana (Silvo Slaček), Središče ob Dravi (Jurij Borko) in Odranci (Ivan Markoja).

Primerjala sem lokalne volitve iz let 1998, 2002, 2006 in 2010. Želela sem še vključiti prve lokalne volitve, vendar sem se zaradi pomanjkljivih podatkov osredotočila le na zadnje štiri lokalne volitve.

3.1 Občine, v katerih je nastopil po le en kandidat za župana

Največje zanimanje za župansko funkcijo je bilo na prvih lokalnih volitvah, saj se je za eno župansko mesto v povprečju potegovalo 4,3 kandidata. Posledično je leta 1994 večina občin župana oziroma županjo dobila šele v drugem krogu volitev. Na poznejših volitvah se je tudi povečalo število občin, v katerih se je za župansko funkcijo potegoval samo eden ali največ dva kandidata. Tako je bilo leta 1994 takih občin samo dobra desetina (17), na volitvah 2004 pa že več kot četrtina (57) (Kontelj in drugi 2007, 6).

Na lokalnih volitvah 1998 so v 12 občinah imeli prebivalci možnost glasovati samo za enega kandidata. Na naslednjih volitvah se je število takih občin povzpelo na 19. Leta 2006 se je za 210 županskih mest potegovalo 847 kandidatov. V 16 občinah je kandidiral le po en kandidat (Rogelj 2007, 166). Na lanskih lokalnih volitvah se je število občin z enim kandidatom za župana povečalo na 23.

Tako ne morem trditi, da se število občin, kjer je nastopil po le en kandidat za župana, iz volitev v volitve veča, saj je bilo takih občin na lokalnih volitvah leta 2002 več kot štiri leta pozneje. Izkazalo se je, da se je v primerjavi z lokalnimi volitvami leta 1998 in 2010 število občin z enim kandidatom podvojilo.

Ob tem je mogoče še ugotoviti, da je bila v nekaterih občinah odsotnost protikandidatov večkratna. Tako je v občini Benedikt na zadnjih treh lokalnih volitvah brez protikandidata postal župan Milan Gumzar. Glavni razlog za to, je po Gumzarjevem mnenju dobro sodelovanje s političnimi strankami in svetniškimi skupinami v občini. V predvolilnem času se je raje posvečal delu kot pa shodom in soočenjam, odločil se je tudi, da ne bo imel plakatov in zloženk, saj je s pismom občanom sporočil, kaj je bilo narejeno (Lukman Žunec 2010). Na treh lokalnih volitvah so tako brez boja zmagali še župani občin Bloke (Jože Doles), Kuzma (Jožef Škalič), Loški Potok (Janez Novak) in Juršinci (Alojz Kaučič).

Tabela 3.1: Občine, v kateri je kandidiral po en kandidat za župana

Leto volitev	Št. občin	Delež občin ¹	Občine
1998 ²	12	6,25 %	Bohinj, Črna na Koroškem, Horjul, Juršinci, Loški Potok, Lovrenc na Pohorju, Osilnica, Podčetrtek, Puconci, Ribnica, Šalovci, Vuzenica.
2002 ³	19	9,85 %	Benedikt, Bloke, Cankova, Dobrovnik, Dornava, Grad, Hodoš, Horjul, Juršinci, Kuzma, Loški Potok,

¹ Delež občin z enim kandidatom za župana, glede na vse slovenske občine.

² Število občin na lokalnih volitvah 1998 je bilo 192. Posebnost teh lokalnih volitev je bila ta, da niso bile izvedene v vseh občinah hkrati (v občini Koper in Horjul so bile volitve izvedene naknadno) (Kontelj in drugi 2007, 4).

³ Skupno število občin na lokalnih volitvah 2002 je bilo 193 (Kontelj in drugi 2007, 4).

			Odranci, Polzela, Sodražica, Solčava, Sveta Ana, Veržej, Zagorje ob Savi, Žetale.
2006	16	7,62 %	Benedikt, Bloke, Destnik, Dobrna, Grad, Hodoš, Horjul, Juršinci, Kostel, Kuzma, Mozirje, Podčetrtek, Sveti Tomaž, Tabor, Zreče, Žetale.
2010⁴	23	11,06 %	Benedikt, Bloke, Brezovica, Gornji Petrovci, Kuzma, Križevci, Loški Potok, Makole, Mokronog – Trebelno, Odranci, Podčetrtek, Podlehnik, Polzela, Prebold, Sodražica, Solčava, Središče ob Dravi, Sveta Ana, Sveta Trojica v Slovenskih Goricah, Šentrupert, Trnovska vas, Velika Polana, Veržej.

Viri: Republiška volilna komisija (1998a; 2002), Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (2006; 2010).

Veliko je tudi občin, v katerih so prebivalci dvakrat na lokalnih volitvah glasovali le za enega kandidata, in sicer v občinah Grad, Hodoš, Odranci, Polzela, Sodražica, Solčava, Sveta Ana, Veržej in Žetale.

Na drugih lokalnih volitvah leta 1998 je delež občin, v katerih je nastopil samo po en kandidat, zajemal dobrih šest odstotkov vseh slovenskih občin, ta se je na naslednjih volitvah povzpел na približno deset odstotkov. Na lokalnih volitvah 2010 pa je delež proučevanih občin zajemal dobrih 11 odstotkov vseh občin.

Silvo Slaček, župan občine Sveta Ana, ni pričakoval, da se bo edini potegoval za županski stolček, saj je pričakoval nasprotnika iz političnih strank, ki ga niso podprle. Meni, da je glavni razlog za odsotnost protikandidata v dobrih rezultatih občine v zadnjih letih, v nekonfliktnosti župana in v poskusih iskanja rešitev z vsemi, ki lahko pripomorejo k rešitvam posameznih situacij (glej prilogo A).

Prav tako je bil nad tem, da je edini kandidat za župana, presenečen Jurij Borko, župan občine Središče ob Dravi. Po njegovem mnenju so bili v prvem mandatu doseženi vsi

⁴ Lokalne volitve so potekale v 208 občinah, saj je Ustavno sodišče zadržalo izvedbo volitev v Mestni občini Koper in občini Trebnje.

zastavljeni cilji, sodelovanje z občani in člani občinskega sveta je bilo korektno in dobro. To bi lahko odvrnilo nekatere možne protikandidate, kar na neki način nakazuje na to, da si volivci ne želijo sprememb. Borko je, čeprav je edini kandidiral za župana, izpeljal volilno kampanjo tako, kot so si jo zamislili na začetku in kot da bi se za županski stolček potegovalo več kandidatov. So pa na zaradi odsotnosti protikandidatov večji poudarek namenili kandidatom za občinski svet (glej prilogo B).

3.2. Volilna udeležba

Splošna volilna udeležba na lokalnih volitvah leta 1998 je bila v prvem krogu 58,27-odstotna. Kar v sedmih občinah, kjer je za župana kandidiral po en kandidat, je bila volilna udeležba večja od povprečne volilne udeležbe na slovenski ravni in sicer v občinah Bohinj, Črna na Koroškem, Loški potok, Osilnica, Podčetrtek, Puconci in Šalovci (glej prilogo Č). Največja volilna udeležba med proučevanimi občinami je bila v občini Bohinj, kjer se je volitev udeležilo 78,51 odstotka volilnih upravičencev. V občinah Juršinci, Lovrenc na Pohorju, Ribnica in Vuzenica je bila volilna udeležba manjša od povprečne volilne udeležbe, vendar ni bilo večjih odstopanj, saj je bila med izbranimi občinami najmanjša udeležba 55,39 odstotka v občini Lovrenc na Pohorju (Republiška volilna komisija 1998b).

Tabela 3.2: Volilna udeležba v občinah, kjer je nastopil po en kandidat

Leto volitev	Št. občin, v katerih je bila volilna udeležba večja	Št. občin, v katerih je bila volilna udeležba manjša	Volilna udeležba v 1. krogu
1998 ⁵	7	4	58,27 %
2002 ⁶	11	8	72,1 %
2006 ⁷	7	9	58,22 %
2010 ⁸	10	13	50,98 %

Vir: Republiška volilna komisija (1998b), Statistični urad RS (2002; 2006; 2010).

Izjema so lokalne volitve leta 2002, saj so potekale hkrati s predsedniškimi, kar je posledično vplivalo na to, da je bila volilna udeležba skoraj za četrtno večja kot pri predhodnih oziroma naslednjih lokalnih volitvah (Kontelj in drugi 2007, 5). Tako je bila volilna udeležba v 1. krogu 72,1-odstotna in kar v 11 proučevanih občinah je bila volilna udeležba večja. Občini Bloke in Solčava sta imeli največjo volilno udeležbo med proučevanimi občinami, in sicer 78,9-odstotno. V osmih občinah je bila volilna udeležba manjša od povprečne, najmanjša je bila v občini Juršinci, in sicer 64,1-odstotna.

Izkazalo se je, da je bilo na lokalnih volitvah 1998 in 2002 med proučevanimi občinami več takih, ki so imele večjo volilno udeležbo od povprečne. To pa se spremeni z lokalnimi volitvami 2006, ko je začela volilna udeležba v občinah, kjer je nastopil po en

⁵ Volilna udeležba v občinah: Bohinj (78,51 %), Črna na Koroškem (66,38 %), Juršinci (57,53 %), Loški Potok (66,05 %), Lovrenc na Pohorju (55,39 %), Osilnica (73,43 %), Podčetrtek (60,06 %), Puconci (62,32 %), Ribnica (57,54 %), Šalovci (61,02 %) in Vuzenica (55,59 %).

⁶ Benedikt (69,1 %), Bloke (78,9 %), Cankova (72,9 %), Dobrovnik (65,7 %), Dornava (67,4 %), Grad (69,0 %), Hodoš (71,7 %), Horjul (76,6 %), Juršinci (64,1 %), Kostel (77,6 %), Kuzma (74,7 %), Loški Potok (75,4 %), Odranci (76,1 %), Polzela (72,9 %), Sodražica (78,0 %), Solčava (78,9 %), Sveta Ana (66,6 %), Zagorje ob Savi (74,7 %), Žetale (68,2 %).

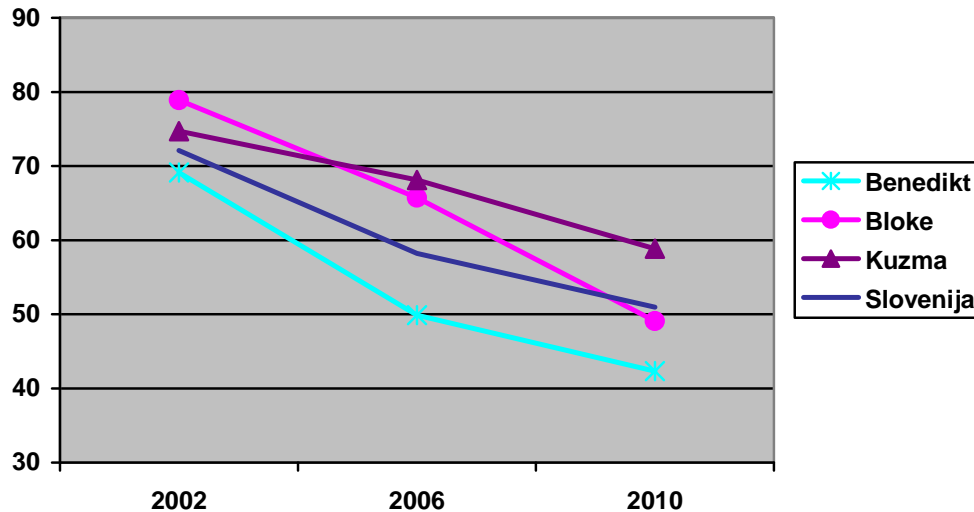
⁷ Benedikt (49,86 %), Bloke (65,71 %), Destrnik (42,16 %), Dobrna (53,99 %), Grad (49,21 %), Hodoš (66,89 %), Horjul (42,11 %), Juršinci (45,51 %), Kuzma (68,13 %), Mozirje (57,43 %), Podčetrtek (55,54 %), Sveti Tomaž (63,47 %), Tabor (59,38 %), Zreče (46,29 %), Žetale (59,88 %).

⁸ Benedikt (42,33 %), Bloke (49,08 %), Brezovica (39,09 %), Gornji Petrovci (56,22 %), Križevci (51,32 %), Kuzma (58,83 %), Loški Potok (43,69 %), Makole (50,69 %), Mokronog – Trebelno (53,43 %), Odranci (52,34 %), Podčetrtek (49,49 %), Podlehnik (41,75 %), Polzela (38,56 %), Prebold (47,70 %), Sodražica (46,86 %), Solčava (65,92 %), Središče ob Dravi (50,95 %), Sveta Ana (42,27 %), Sveta Trojica v Slovenskih goricah (59,50 %), Šentrupert (46,43 %), Trnovska vas (56,49 %), Velika Polana (52,23 %), Veržej (55,69 %).

kandidat za župana, padati. Tako je bila le v sedmih občinah volilna udeležba večja od povprečne. Največja je bila v občini Kuzma, in sicer 68,13-odstotna. Preostalih devet občin je imelo manjšo volilno udeležbo, v občinah Horjul in Destrižnik je bila volilna udeležba dobrih 42 odstotkov (Statistični urad 2006).

Na volitvah 2010 je bilo občin, v katerih je kandidiral samo po en kandidat za župana, največ doslej, 23. Ob tem je bila tudi najmanjša volilna udeležba izmed vseh dosedanjih lokalnih volitev, in sicer približno 51-odstotna. V 13 proučevanih občinah je bila volilna udeležba manjša od povprečne volilne udeležbe na slovenski ravni. V občini Polzela ni dosegla niti 40 odstotkov. Razmeroma majhna udeležba je bila tudi v občinah Benedikt (42,3 odstotka), Loški Potok (43,69 odstotka) in Podlehnik (41,75 odstotka). Največja volilna udeležba v občinah s po enim kandidatom za župana je bila v občini Solčava, kjer je bila volilna udeležba približno 66-odstotna.

Graf 3.1: Gibanje volilne udeležbe v občinah Benedikt, Bloke in Kuzma

Vir: Republiška volilna komisija (1998b), Statistični urad RS (2002; 2006; 2010).

V občinah Benedikt, Bloke, Kuzma so na zadnjih treh lokalnih volitvah občani lahko glasovali samo za enega kandidata. V vseh treh občinah je volilna udeležba iz volitev v volitve upadala. Tako je bila največja udeležba leta 2002, pri čemer je treba upoštevati,

da so tistega leta sočasno z lokalnimi potekale še predsedniške volitve. Iz zgornje slike je lepo razvidno, je bila v občini Benedikt volilna udeležba vedno manjša od povprečne volilne udeležbe, po drugi strani pa je bila v občini Kuzma vedno večja.

Tako lahko svojo postavljeno hipotezo, da je v občinah, kjer je nastopil le po en kandidat za župana, volilna udeležba manjša v primerjavi s povprečno volilno udeležbo, na ravni Slovenije, zavrnem. Izkazalo se je celo, da je bila na lokalnih volitvah 1998 v sedmih občinah izmed 12 proučevanih volilna udeležba večja od povprečne. Štiri leta pozneje pa je bila volilna udeležba večja v enajstih občinah izmed 19 proučevanih občin. Na lokalnih volitvah 2006 in 2010 pa je začela volilna udeležba padati in je tako bila leta 2006 manjša volilna udeležba v devetih občinah, na zadnjih lokalnih volitvah pa v 13 občinah od skupno 23.

Izkazalo se je še, da v občinah, kjer se pojavlja zaporedna odsotnost protikandidatov, volilna udeležba iz volitev v volitve upada. Vendar to še ne pomeni, da je volilna udeležba v teh občinah manjša od povprečne volilne udeležbe na slovenski ravni, dokaz za to je občina Kuzma, ki je imela na vseh lokalnih volitvah razmeroma veliko volilno udeležbo.

3.3 Velikost občine

Velikost občine običajno določamo z dvema kazalnikoma, in sicer z velikostjo ozemlja občine in številom prebivalcev na njenem ozemlju. O majhnih oziroma velikih občinah lahko govorimo glede na enega od obeh meril ali ob kombinaciji obeh. Vendar se pogosteje uporablja število prebivalcev, saj merilo velikosti ozemlja občine izgublja svoj pomen predvsem zaradi sodobnih pogojev gibanja in povezovanja ljudi (Grafenauer 2000).

V Sloveniji je velikost občin določena z Zakonom o lokalni samoupravi, po katerem mora imeti občina najmanj 5.000 prebivalcev. Dopuščene so izjeme, ko ima lahko občina manj kot 5.000 prebivalcev, in sicer na podlagi geografskih, obmejnih, narodnostnih,

zgodovinskih ali gospodarskih razlogov. Vendar tako ustanovljene občine ne bi smele šteti manj kot 2.000 prebivalcev (Zakon o lokalni samoupravi, 13. a člen). Vendar je v praksi opaziti, da imamo Sloveniji čedalje več zelo majhnih občin, ki so zunaj zakonskih okvirov. Tako je trenutno v Sloveniji 110 občin, v katerih je manj kot 5.000 prebivalcev. Skupni delež teh občin je 52,38 odstotka (Služba vlade Republike Slovenije 2011).

Tabela 3.3: Število občin, kjer je nastopil po en kandidat za župana, glede na velikost občine.

Št. prebivalcev	Do 2.000	Do 3.000	Do 5.000	Do 10.000	Do 15.000	Skupno število občin
1998	2	4	3	3	-	12
2002	8	8	-	1	-	17
2006	6	7	2	1	-	16
2010	8	10	3	1	1	23

Vira: Milenkovič (2007, 158-164), Statistični urad Republike Slovenije (2011)

Za proučevanje velikosti občine sem si izbrala kazalnik števila prebivalcev. Iz zgornje tabele je razvidno, da lahko potrdim svojo hipotezo, saj lahko opazimo, da se odsotnost protikandidatov pojavlja v manjših občinah. Tako je bilo na lokalnih volitvah 2010 največ takih občin, kjer občina ne presega 3.000 prebivalcev, in sicer v 18 občinah od skupno 23 občin. Največja občina, v kateri je župan ni imel protikandidata, je bila občina Brezovica z dobrimi 10.000 prebivalci. Metod Ropert ni imel protikandidata zaradi svojega dosedanjega dobrega dela, saj je večina v občini zadovoljnih z njegovim delom, kar se je pokazalo tudi z veliko podporo različnih političnih strank (Aljič 2010).

Na lokalnih volitvah 2006 in 2002 večina občin, v katerih je kandidiral po en kandidat za župana, ni presegla 3.000 prebivalcev. V letu 2002 je bilo takih občin 16, štiri leta pozneje pa 13. Kot izjemo lahko izpostavimo volitve 1998, saj tudi v razmeroma večjih občinah ni bilo protikandidatov za župana.

Velikost občin lahko povežemo tudi z volilnim sistemom, saj imajo praviloma občine, ki štejejo do 3.000 prebivalcev, večinski volilni sistem. Večje občine pa proporcionalni volilni sistem, kjer občani izbirajo 12 ali več članov občinskega sveta. Občine z večinskim volilnim sistemom lahko opredelimo kot manjše občine, občine s proporcionalnim volilnim sistemom pa kot večje občine.

Tabela 3.4: Število občin, kjer je nastopil po en kandidat za župana, glede na volilni sistem

	Večinski volilni sistem	Proporcionalni volilni sistem	Skupno število občin
1998	6	6	12
2002	17	2	17
2006	13	3	16
2010	17	6	23

Vir: Državna volilna komisija (2002; 2006; 2010).

Tudi na podlagi volilnih sistemov v občinah lahko potrdim svojo pomožno hipotezo, saj se je izkazalo, da protikandidatov za župana največkrat ni prav v občinah z večinskim volilnim sistemom, ki jih štejemo kot manjše občine. Izjema je leto 1998, saj je na teh lokalnih volitvah kandidiral po en kandidat v šestih občinah z večinskim volilnim sistemom in v šestih občinah s proporcionalnim sistemom. Na vseh nadaljnjih lokalnih volitvah je bil delež občin z večinskim volilnim sistemom precej večji.

4 SKLEP

Na lokalnih volitvah 2010 je v 23 občinah kandidiral po en kandidat, kar pomeni, da se je lahko izvolil sam, saj ima pravico, da voli v občini, v kateri kandidira. Zanimalo me je, ali je trend odsotnosti protikandidatov za izvolitev županov iz volitev v volitve naraščal, koliko je bilo takih občin na prejšnjih lokalnih volitvah in katere so te občine.

Izkazalo se je, da je bilo na lokalnih volitvah 2010 največ občin brez protikandidatov do zdaj. Na drugih lokalnih volitvah je bilo takih občin 12, štiri leta pozneje 19, na predzadnjih volitvah pa 16. Ob tem sem še ugotovila, da se je trend odsotnosti protikandidata za župana večkrat pojavil v isti občini, bodisi zaporedoma bodisi občasno. Tako so imeli v občinah Horjul, Juršinci, Loški Potok, Podčetrtek, Benedikt, Bloke in Kuzma možnost glasovati samo za enega kandidata na treh lokalnih volitvah. Dvakrat so volili samo enega kandidata v občinah Grad, Hodoš, Odranci, Polzela, Sodražica, Solčava, Sveta Ana, Veržej, Žetale.

Vlaj (2003, 117) trdi, da državljani po navadi sodelujejo pri političnem dogajanju, če se jim zdi zadeva zanimiva in če se jim splača sodelovati. Državljeni predvsem sledijo praktičnim razlogom, vendar jih večina ostaja pasivna oziroma nezainteresirana. Na podlagi tega sem oblikovala hipotezo, ki sem jo poskušala v diplomski nalogi potrditi ali zavrniti. Predpostavljala sem, da so lokalne volitve, na katerih imajo volivci možnost glasovati za enega kandidata, manj zanimive in posledično to vodi do manjše volilne udeležbe v teh občinah. Majhno volilno udeležbo sem povezala tudi s pomanjkanjem demokratičnosti. Že v literaturi ni enotnega mnenja med avtorji, ali lahko majhno udeležbo povezujemo z nizko stopnjo demokracije. Nekateri avtorji trdijo, da se lahko taka udeležba povezuje z visoko stopnjo demokracije. Majhna udeležba naj bi namreč kazala na zadovoljstvo državljanov s trenutnim stanjem in da si ne želijo sprememb. Drugi avtorji pa menijo, da majhna volilna udeležba kaže na pomanjkanje demokracije. Downs (v Brezovšek 2004, 46) je med drugim ugotovil, da demokracija ne more racionalno delovati, če je vsakdo ravnodušen do tega, kdo zmaga na volitvah, in da je udejstvovanje eno izmed pravil igre v demokraciji. Tretji avtorji, med njimi Lipset, pa

predlagajo neko srednjo rešitev, s tem, da niti velika niti majhna udeležba na volitvah nista neugodni za demokracijo (Brezovšek 2004, 46).

Na podlagi statistične analize podatkov lahko zavrnem svojo hipotezo, v kateri sem trdila, da je bila v občinah, kjer je nastopil po le en kandidat, volilna udeležba manjša v primerjavi z volilno udeležbo v občinah, kjer je nastopilo več kandidatov. Izkazalo se je celo, da je bila na lokalnih volitvah 1998 v sedmih občinah izmed 12 proučevanih volilna udeležba večja od povprečne volilne udeležbe na slovenski ravni. Predvsem je bila velika v občinah Bohinj (78,51 odstotka) in Osilnica (73,43 odstotka). Ni pa bila v nobeni izmed proučevanih občin volilna udeležba manjša od 55 odstotkov. Izjema so lokalne volitve 2002, saj so potekale hkrati s predsedniškimi, kar je posledično vplivalo na to, da je bila volilna udeležba skoraj za četrtno večja kot pri predhodnih oziroma naslednjih lokalnih volitvah (Kontelj in drugi 2007, 5). Tako je bila volilna udeležba leta 2002 v 1. krogu 72,1-odstotna in kar v 11 proučevanih občinah je bila volilna udeležba večja. Občini Bloke in Solčava sta imeli največjo volilno udeležbo med proučevanimi občinami, in sicer 78,9-odstotno. V osmih občinah je bila volilna udeležba manjša od povprečne. Najmanjša je bila v občini Juršinci, 64,1-odstotna. Z lokalnimi volitvami 2006 se je to začelo spreminjati, saj je začela volilna udeležba v občinah, kjer je nastopil po en kandidat, padati. Tako je bila le v sedmih občinah volilna udeležba večja od povprečne. Največja je bila v občini Kuzma, in sicer 68,13-odstotna. Preostalih devet občin je imelo manjšo volilno udeležbo, v občinah Horjul in Destrnik je bila volilna udeležba približno 42-odstotna (Statistični urad 2006).

Na volitvah 2010 je bilo občin, v katerih je kandidiral po samo en kandidat za župana, največ doslej, 23. V tem letu je bila tudi najmanjša volilna udeležba izmed vseh dosedanjih lokalnih volitev, in sicer približno 51-odstotna. V 13 proučevanih občinah je bila volilna udeležba manjša od povprečne, v občini Polzela ni bila niti 40-odstotna. Razmeroma majhna udeležba je bila tudi v občinah Benedikt (42,3 odstotka), Loški Potok (43,69 odstotka) in Podlehnik (41,75 odstotka). Največja volilna udeležba v občinah, kjer je nastopil po en kandidat, je bila v občini Solčava, kjer je bila volilna udeležba približno 66-odstotna.

Skušala sem tudi odgovoriti na vprašanje, ali je odsotnost protikandidatov za župana le v manjših občinah, saj sem predpostavljala, da je v manjših občinah manj volivcev s pasivno in aktivno volilno pravico, posledično je tudi manjša izbira kandidatov. Na podlagi opravljene analize lahko potrdim svojo pomožni hipotezo, saj se je izkazalo, da večina občin, kjer je nastopil po samo en kandidat, ni imela več kot 3.000 prebivalcev oziroma ima večina občin večinski volilni sistem. S tema dvema meriloma sem opredelila občine kot manjše.

Zanimalo me je še, zakaj sploh odsotnost protikandidatov. To sem poskušala izvedeti s kratkim vprašalnikom, ki sem ga poslala izbranim županom, in iz člankov na spletu. Izkazalo se je, da župani večinoma niso imeli nasprotnika, ker so bili tako volivci kot politične stranke zadovoljne z njihovim delom in odnosom. Vzrok za to je lahko tudi močna volilna podpora na prejšnjih volitvah. Nekateri župani (v Benediktu in Sveti Ani) so se odločili za volilno kampanjo v minimalnem obsegu, po drugi strani pa je župan občine Središče ob Dravi izpeljal volilno kampanjo, kot če bi imel nasprotnike. Heywood (1997, 212-214) je kot eno izmed funkcij volitev opredelil obveščanje volivcev. Volitve, natančneje volilna kampanja oskrbuje volivce z informacijami o kandidatih in različnih politikah. Torej so občani, kjer so kandidati izpeljali volilno kampanjo v minimalnem obsegu oziroma je sploh niso, slabše informirani o političnem dogajanju. Po drugi strani pa občinsko politiko zaznamujejo sosedstvo, poznanstva in prijateljstva (Marc 1998, 4), kar pomeni da občani poznajo kandidate in njihove dobre ter slabe lastnosti.

V diplomski nalogi sem poskušala odgovoriti na vprašanje, ali lahko odsotnost protikandidatov povežemo s pomanjkanjem demokratičnosti. Volitve naj bi vzpostavljale most do politične odgovornosti, saj lahko pomenijo potencialno izgubo političnega položaja oblasti, volivcem pa naj bi omogočale izbirati med različni političnimi pogledi in kandidati (Brezovšek 2004b, 36-37). Menim, da ne moremo govoriti o pomanjkanju demokratičnosti, saj je, kot je v svojih odgovorih zapisal tudi eden izmed županov, možnost kandidature, priprava dobrega programa omogočena skoraj vsakemu občanu. Prav tako se postavlja vprašanje, ali se s tem, da pada zanimanje za kandidiranje za župana, izraža čedalje večja nezainteresiranost državljanov za lokalno politiko in

dogajanje v občini. Ni nujno, lahko so zadovoljni s trenutnim stanjem in si ne želijo sprememb. Glede raznovrstnosti politične izbire pa imajo občani možnost izbirati med različni političnimi pogledi in nazori na volitvah članov v občinske svete, ti tudi sprejemajo pomembnejše odločitve v lokalni skupnosti.

5 LITERATURA

Aljič, Vanja. 2010. Brezovški župan Ropret za zdaj brez protikandidata. *Dnevnik*, 18. avgust. Dostopno prek: http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042381364 (25. avgust 2011).

Brezovšek, Marjan. 2004a. Preučevanje lokalne demokracije in zaznave Slovencev. V *Lokalna demokracija I: Analiza lokalnih volitev 2002*, ur. Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec, 9-21. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2004b. Problem volilne (ne)udeležbe na lokalnih volitvah in volilno ravnanje. V *Lokalna demokracija I: Analiza lokalnih volitev 2002*, ur. Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec, 36-48. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

---, Miro Haček in Milan Zver. 2008. *Organizacija oblasti v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2009a. Racionalnost lokalne samouprave in preučevanje lokalne demokracije. V *Lokalna demokracija III*, ur. Miro Haček, 7-24. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2009b. Lokalna demokracija in politična participacija: Primer Slovenije. V *Lokalna demokracija III*, ur. Miro Haček, 25-47. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Conway, M. Margaret. 2000. *Political participation in the United States*. Washington, D.C: A Division of Congressional Quarterly Inc.

Della Porta, Donatella. 2003. *Temelji politične znanosti*. Ljubljana: Sophia.

Državna volilna komisija. 2002. *Mandati po občinah*. Dostopno prek: http://www.dvk.gov.si/V3_mandati_po_obcinah.HTML (26. avgust 2011).

--- 2006. *Število članov občinskih svetov, volilnih enot, članov svetov – predstavnikov italijanske oz. madžarske narodnosti in romske skupnosti, število ožjih delov lokalne skupnosti (vaških, četrtnih in krajevnih skupnosti)*. Dostopno prek: http://www.dvk.gov.si/LOKALNE_VOLITVE_2006/obcsvet.html (26. avgust 2011).

--- 2010. *Število članov občinskih svetov, volilnih enot, članov svetov – predstavnikov italijanske oz. madžarske narodnosti in romske skupnosti, število ožjih delov lokalne skupnosti (vaških, četrtnih in krajevnih skupnosti)*. Dostopno prek: <http://www.dvk.gov.si/LV2010/index.html> (25. avgust 2011).

Grad, Franc. 1998. *Lokalna demokracija: organizacija in volitve*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

--- 2004. *Volitve in volilni sistem*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

--- 2006. Uvodna pojasnila k zakonu o lokalnih volitvah. V *Lokalne volitve 2006*. Ljubljana: Založba Uradni list Republike Slovenije, Zbirka predpisov.

--- 2010. Uvodna pojasnila k Zakonu o lokalnih volitvah. V *Lokalne volitve 2010*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

Grafenauer, Božo. 2000. *Lokalna samouprava na Slovenskem: teritorialno organizacijske strukture*. Maribor: Pravna fakulteta.

Haček, Miro. 1999. Lokalne volitve v Sloveniji – primerjava 1994-1998. *Teorija in praksa* 36 (2): 218-229.

--- 2004. Lokalne volitve zgolj kot indikator za parlamentarne? V *Lokalna demokracija I: Analiza lokalnih volitev 2002*, ur. Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec, 22-35. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2005. Zgodovinski kontekst nastajanja občin na Slovenskem. V *Lokalna demokracija II*, ur. Marjan Brezovšek in Miro Haček, 43-67. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2007. Lokalne volitve – še vedno zgolj drugorazredne volitve? *Lex Localis* 5 (1): 31-46.

Heywood, Andrew. 1997. *Politics*. London: MacMillan Pres Ltd.

Iglič, Hajdela. 2004. Dejavniki stopnje zaupanja v Sloveniji. *Družboslovne razprave* 20 (46-47): 149-175.

Jančič, Peter. 2010. Kdo bo vladal 208 občinam? *Delo*, 10. september. Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/slovenija/kdo-bo-vladal-208-obcinam.html> (20. avgust 2011).

Lavtar, Roman. 2007. *Sodelovanje v slovenskih občinah. Participacija prebivalcev pri odločanju o javnih zadevah na lokalni ravni v Sloveniji*. Maribor: Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila. Dostopno prek: http://www.lex-localis.info/files/82cab02820c042368f64c338d448ed78/633369693795920000_lavtar%20roman_sodelovanje%20prebivalcev.pdf (20. junij 2011).

--- 2008. Lokalna demokracija v obdobju tranzicije-učinkovitost proti demokraciji? V *Pet minut demokracije. Podoba Slovenije po letu 2004*, ur. Mojca Drčar Murko, Božidar Flajšman, Boris Vezjak in Darko Štrajn, 357-368. Ljubljana: Liberalna akademija.

Lukman Žunec, Darja. 2010. So (že) zmagali – brez boja. *Večer*, 29. oktober. Dostopno prek: <http://web.vecer.com/portali/vecer/v1/default.asp?kaj=3&id=2010092905579430> (25. avgust 2011).

Kontelj, Martina, Danilo Dolenc in Ida Repovž Grabnar. 2007. *Lokalne volitve 1994-2006*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno prek: <http://www.stat.si/doc/pub/06-RP-078-0701.pdf> (20. avgust 2011).

Krašovec, Alenka. 2007. *Volilne študije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Marc, Leon, Jan Kuit. 1998. *H koreninam demokracije: priročnik za lokalno politiko*. Ljubljana: SKD.

Milenkovič, Aleksander. 2007. *Vzpostavitev lokalne samouprave v Republiki Sloveniji v številkah. Obseg pojava »teritorialna sprememba« od leta 1971 do leta 2006, ocenjen s številom prebivalcev, administrativno preseljenih iz enega naselja v drugo*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno prek: <http://www.stat.si/doc/pub/02-PP-244-0701.pdf> (25. avgust 2010).

Mlinar, Zdravko. 2000. »Glokalizacija« ali getoizacija lokalne demokracije? *Teorija in praksa* 37 (3): 413–436.

Republiška volilna komisija. 1998a. *Neuradni rezultati po občinah župani. – 1. krog*. Dostopno prek: http://www.dvk.gov.si/volitve/lv1998/rez_zu1k.htm (20. avgust 2011).

--- 1998b. *Udeležba po občinah – 1.krog*. Dostopno prek: http://www.dvk.gov.si/volitve/lv1998/udel_sl1k.htm (21. avgust 2011).

--- 2002. *Lokalne volitve*. Dostopno prek: <http://www.dvk.gov.si/volitve2002/index.html> (20. avgust 2011).

Rogelj, Boštjan. 2007. Uspeh nestranskih kandidatov na lokalnih volitvah 2006. *Dela* 27: 163-181. Dostopno prek: http://www.ff.uni-lj.si/oddelki/geo/publikacije/dela/files/Dela_27/09_rogelj.pdf (21. avgust 2011).

Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. 2006. *Rezultati volitev županov – PRVI KROG*. Dostopno prek: http://www.volitve.gov.si/lv2006/rezultati/zupani_prvi_krog.html (20. avgust 2011).

--- 2010. *Rezultati volitev županov – PRVI KROG*. Dostopno prek: http://volitve.gov.si/lv2010/rezultati/zupani_prvi_krog.html (20. avgust 2011).

Statistični urad Republike Slovenije. 2002. *Volišča, volilni upravičenci in volilna udeležba v prvem in drugem krogu županskih volitev*. Dostopno prek: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> (24. avgust 2011).

--- 2006. *Volišča, volilni upravičenci in volilna udeležba v prvem in drugem krogu županskih volitev*. Dostopno prek: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> (24. avgust 2011).

--- 2010. *Volišča, volilni upravičenci in volilna udeležba v prvem in drugem krogu županskih volitev*. Dostopno prek: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> (24. avgust 2011).

--- 2011. *Slovenske občine v številkah*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/obcinevstevilkah/?leto=2011> (25. avgust 2011).

Stoker, Gerry. 1996. Redefining local democracy. V *Local democracy and local power*, ur. Wilson Pratchet, 188-206. London: Macmillan Press Ltd..

Šmidovnik, Janez. 1995. *Lokalna samouprava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Tomšič, Matevž. 2002. *Politična stabilnost v novih demokracijah*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Vlaj, Stane. 2003. Lokalna in regionalna samouprava v Evropi in pri nas. *Uprava* 1 (2): 104-127. Dostopno prek: http://www.fu.unilj.si/uprava/clanki/letnikI,%C5%A1tevilka2,2003/I_2_december2003_vlaj.pdf (7. maj 2011).

--- 2004. *Lokalna samouprava: teorija in praksa*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2005. Lokalna samouprava v Sloveniji: centralizem ali decentralizacija. V *Lokalna demokracija II*, ur. Marjan Brezovšek in Miro Haček, 25-42. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Virant, Grega. 2004. *Pravna ureditev javne uprave*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.

Zakon o lokalnih volitvah (ZLV – UPB2). Ur. l. RS 22/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200622&stevilka=843> (20. avgust 2011).

Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB2). Ur. l. RS 72/1993. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200794&stevilka=4692> (24. avgust 2011).

Zakon o ratifikaciji Evropske listine lokalne samouprave (MELLS). Ur. l. RS 57/1996. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlmpid=199652> (24. avgust 2011).

24ur. 2010. *V 23 občinah brez protikandidatov za županske stolčke*. Dostopno prek: http://24ur.com/lokalne_volitve/v-23-obcinah-brez-protikandidatov-za-zupanske-stolcke.html. 10. marec 2011 (5. maj 2011)

PRILOGE

PRILOGA A: Odgovori Silva Slačka, župana Občine Sveta Ana

1. Kakšni so bili vaši občutki, ko ste izvedeli, da ste edini kandidat za župana v občini? Ste bili presenečeni ali ste to pričakovali?

Od političnih strank, ki so mi dale podporo, nisem pričakoval protikandidata (SLS, SDS, LDS), pričakoval sem protikandidata s strani strank, ki mi niso dale podpore ali nestrankarskega kandidata.

2. Kaj, menite, je bil po vašem mnenju vzrok, da niste imeli tekmecev v volilnem boju?

Menim, da je glavni razlog v dobrih rezultatih občine v zadnjih letih in nekonfliktnosti župana ter poskušanju iskanja rešitev z vsemi, ki lahko pripomorejo k rešitvam posameznih situacij.

3. Ste imeli volilno kampanjo in kako je ta potekala?

Volilna kampanja je bila v minimalnem obsegu, nekaj plakatov in zborov z občani. Radijskih oddaj oziroma soočenj ni bilo oziroma v minimalnem obsegu v okviru rednega programa lokalnih radijskih postaj.

4. Glede na to, da niste imeli nasprotnikov v boju za županski stolček, me zanima, ali ste zaradi tega čutili večjo odgovornost do svojih volivcev. In ali menite, da zaradi odsotnosti protikandidatov za izvolitev županov lahko govorimo o pomanjkanju demokratičnosti?

To nesporno razumem kot veliko zaupanje v dosedanje delo in s tem še večjo odgovornost do odločitev v korist občanov naše občine. Pomanjkanja demokratičnosti zaradi tega ne more biti, kajti odločitev ali kandidirati ali ne je sprejela vsaka politična stranka neodvisno, razen tega je možno kandidirati z zbiranjem podpisov kot neodvisni kandidat vsakemu, ki to želi.

PRILOGA B: Odgovori Jurija Borka, župana Občine Središče ob Dravi

1. Kakšni so bili vaši občutki, ko ste izvedeli, da ste edini kandidat za župana v občini? Ste bili presenečeni ali ste to pričakovali?

Vsekakor je v neki meri to olajšanje, vsaj z vidika volilne kampanje, ki v primeru, ko nimaš protikandidata, ni tako obremenjujoča. No kljub temu smo jo izpeljali v celoti tako, kot je bila zastavljena. Da sem edini kandidat, me je vsekakor presenetilo. Ne, nisem tega pričakoval.

2. Kaj, menite, je bil po vašem mnenju vzrok, da niste imeli tekmecev v volilnem boju?

V mojem prvem mandatu so bili doseženi vsi zastavljeni cilji, tudi sodelovanje z občinskim svetom in občani je bilo zelo korektno in dobro. Verjetno je to dejstvo odvrnilo nekatere možne protikandidate, torej manjša možnost, da bi volivci želeli spremembo.

3. Ste imeli volilno kampanjo in kako je ta potekala?

Kot sem že omenil, smo kljub temu volilno kampanjo izpeljali, kot da bi bilo več protikandidatov. Smo pa malo večji poudarek dali na kandidate za občinski svet. Predstavili smo se v vseh vaseh naše občine, torej dosežke v prvem mandatu in načrte za naslednji mandat. Direktni stik z volivci je v volilni kampanji pomemben.

4. Glede na to, da niste imeli nasprotnikov v boju za županski stolček, me zanima, ali ste zaradi tega čutili večjo odgovornost do svojih volivcev. In ali menite, da zaradi odsotnosti protikandidatov za izvolitev županov lahko govorimo o pomanjkanju demokratičnosti?

Seveda je odgovornost v tem primeru še večja, je v neki meri pričakovanje, da je naslednji mandat še boljši. Po moji oceni to ni pomanjkanje demokratičnosti, saj je možnost kandidature, priprave dobrega programa in tega, da volivce prepričaš, omogočena vsakemu občanu.

PRILOGA C: Odgovori Ivana Markoja, župana Občine Odranci

1. Kakšni so bili vaši občutki, ko ste izvedeli, da ste edini kandidat za župana v občini? Ste bili presenečeni ali ste to pričakovali?

Nisem bil presenečen, ker se je takšna situacija zgodila v Odrancih že tretjič. Občutki pa niso zmagovalni, saj v prisposobi izgleda tako, kot če ekipa športnikov pride pripravljena na tekmo, nasprotnik pa se tekme ne udeleži.

2. Kaj, menite, je bil po vašem mnenju vzrok, da niste imeli tekmecev v volilnem boju? Verjetno zelo velika podpora moji kandidaturi na prejšnjih volitvah.

3. Ste imeli volilno kampanjo in kako je ta potekala?

V petih predvolilnih obdobjih nisem imel nobene predvolilne kampanje.

4. Glede na to, da niste imeli nasprotnikov v boju za županski stolček, me zanima, ali ste zaradi tega čutili večjo odgovornost do svojih volivcev. In ali menite, da zaradi odsotnosti protikandidatov za izvolitev županov lahko govorimo o pomanjkanju demokratičnosti?

Mislím, da v tem primeru lahko govorimo o pomanjkanju samozavesti. Problem je tudi strokovnost in širina človeka, ki lahko vodi majhno občino, saj je ravno v manjši občini širina problemov, ki jih mora obvladovati župan, največja. Demokratičnost z našim primerom nima nobene zveze, saj moja kandidatura ni bila nikomur nasilno vsiljena.

PRILOGA Č: Tabela 6.1: Volilna udeležba v proučevanih občinah

Občine/Leto	1998	2002	2006	2010
Benedikt	62,98	69,1	49,86	42,33
Bloke	76,33	78,9	65,71	49,08
Bohinj	78,51	76,1	74,31	63,81
Brezovica	61,23	76,7	59,57	39,09
Cankova	76,31	72,9	64,21	73,91

Črna na Koroškem	66,38	78,3	67,93	69,38
Destrnik	71,36	73,6	42,16	63,98
Dobrna	69,88	77,8	53,99	65,06
Dobrovnik	72,38	65,7	72,70	
Dornava	61,94	67,4	66,30	66,00
Gornji Petrovci	79,03	73,2	66,35	56,22
Grad	68,40	69,0	49,21	68,74
Hodoš	71,38	71,7	66,89	80,76
Horjul	?	76,6	42,11	57,42
Juršinci	57,53	64,1	45,51	66,00
Križevci	65,08	72,3	62,60	51,32
Kostel	70,10	77,6	61,40	62,16
Kuzma	74,00	74,7	63,18	58,83
Mozirje	65,71	82,1	57,43	62,62
Loški Potok	66,05	75,4	61,64	43,69
Lovrenc na Pohorju	55,39	73,5	58,53	60,64
Makole	-	-	70,81	50,69
Mokronog – Trebelno	-	-	63,67	53,43
Odranci	72,72	76,1	68,13	52,34
Osilnica	73,43	80,1	77,25	80,16
Podčetrtek	60,06	70,4	55,54	49,49
Podlehnik	65,13	71,1	65,88	41,75
Polzela	63,53	72,9	59,22	38,56
Prebold	64,83	76,5	67,07	47,70

Puconci	62,32	71,0	59,37	56,42
Ribnica	57,54	76,6	53,60	54,83
Sodražica	69,01	78,0	68,56	46,86
Solčava	79,43	78,9	84,43	65,92
Središče ob Dravi	-	-	68,48	50,95
Sveta Ana	60,88	66,6	71,03	42,27
Sveta Trojica v Slov. Goricah	-	-	72,78	59,50
Sveti Tomaž	-	-	63,47	64,30
Šalovci	61,02	70,3	65,54	65,41
Šentrupert	-	-	73,95	46,43
Tabor	70,99	86,7	59,38	72,28
Trnovska vas	69,90	76,2	68,88	56,49
Velika Polana	68,40	78,8	68,62	52,23
Veržej	74,22	76,9	72,48	55,69
Vuzenica	55,59	78,4	66,72	72,92
Zagorje ob Savi	69,56	74,7	61,65	55,03
Zreče	65,77	74,9	46,29	49,63
Žetale	-	68,2	59,88	68,31
SLOVENIJA 1. krog	58,27	72,1	58,22	50,98
SLOVENIJA 2. krog	51,64	67,18	53,16	48,81

Viri: Republiška volilna komisija (1998b), Statistični urad RS (2002; 2006; 2010).

PRILOGA D: Tabela 6.2: Število prebivalcev v proučevanih občinah

Občine	1999	2003	2005	2009
Benedikt	2.043	2.157	2.199	2.354
Bloke	1.569	1.606	1.632	1.563
Bohinj	5.209	5.271	5.292	5.263
Brezovica	8.859	9.512	9.939	10.716
Cankova	2.126	2.077	2.009	1.907
Črna na Koroškem	3.732	3.696	3.612	3.643
Destrnik	2.527	2.594	2.660	2.691
Dobrna	2.054	2.116	2.097	2.164
Dobrovnik	1.420	1.380	1.385	1.334
Dornava	2.637	2.653	2.684	2.945
Gornji Petrovci	2.407	2.307	2.278	2.209
Grad	2.509	2.389	2.354	2.259
Hodoš	372	355	342	320
Horjul	2.577	2.648	2.682	2.874
Juršinci	2.395	2.352	2.333	2.331
Križevci	3.565	3.565	3.555	3.761
Kostel	672	691	691	647
Kuzma	1.678	1.645	1.648	1.572
Mozirje	6.123	6.434	3.948	4.083
Loški Potok	2.063	2.058	2.036	2.019
Lovrenc na Pohorju	3.174	3.167	3.155	3.123
Makole	-	-	2.020	2.080
Mokronog – Trebelno	-	-	2.873	2.901

Odranci	1.739	1.717	1.702	1.676
Osilnica	403	412	428	402
Podčetrtek	3.305	3.300	3.349	3.305
Podlehnik	1.945	1.953	1.944	1.884
Polzela	5.160	5.320	5.521	5.898
Prebold	4.552	4.624	4.586	4.685
Puconci	6.381	6.346	6.310	6.139
Ribnica	9.138	9.263	9.232	9.318
Sodražica	2.135	2.176	2.181	2.166
Solčava	567	551	542	510
Središče ob Dravi	-	-	2.193	2.151
Sveta Ana	2.337	2.369	2.364	2.348
Sveta Trojica v Slov. Goricah	-	-	2.312	2.225
Sveti Tomaž	-	-	-	2.110
Šalovci	1.903	1.799	1.724	1.600
Šentrupert	-	-	2.283	2.828
Tabor	1.483	1.510	1.486	1.507
Trnovska vas	1.280	1.278	1.252	1.311
Velika Polana	1.594	1.567	1.537	1.478
Veržej	1.393	1.375	1.345	1.300
Vuzenica	2.865	2.867	2.827	2.755
Zagorje ob Savi	17.190	17.196	17.098	17.095
Zreče	6.245	6.331	6.397	6.515
Žetale	1.423	1.444	1.410	1.337

Vira: Milenkovič (2007, 158-164), Statistični urad Republike Slovenije (2011)